

Viure als Pirineus, 01/11/21

Puigcerdà celebra la Nit d'Ànimes amb la desfilada dels Espantanens

L'Ajuntament de Puigcerdà i el Grup de Recerca de Cerdanya volen recuperar les tradicions etnològiques pròpies dels Països Catalans, especialment del Pirineu i de la Cerdanya.

Alguns Espantanens a Puigcerdà la Nit d'Ànimes / GRC

L'**Ajuntament de Puigcerdà**, a través de la Comissió de Festes, i el **Grup de Recerca de Cerdanya** volen recuperar les tradicions etnològiques pròpies dels Països Catalans, especialment del Pirineu i de la Cerdanya.

Enguany, i amb la millora de la caiguda de les restriccions per la covid-19 que l'any passat van impedir celebrar **la Nit d'Ànimes**, han decidit continuar amb la recuperació d'una tradició catalana antigament molt celebrada, com és la Nit d'Ànimes.

El pas dels temps ha desplaçat la major part de les celebracions d'aquest caràcter a la nit anterior, en la forma americanitzada d'aquesta festa, anomenada Halloween.

En contra d'allò que pensa molta gent, el Halloween (Hallow Even: Nit d'Ànimes) **no és una tradició originàriament americana**, sinó que va ser

exportada pels irlandesos emigrants als Estats Units i correspon a la festa cèltica del Samhain, que se celebra la nit del 31 d'octubre i que a Galícia, per exemple, es diu Samaín.

Segons la **tradició cèltica**, en aquesta nit, les portes del món inferior (el dels esperits) romanen obertes i aquests poden sortir al nostre món o bé els humans poden baixar a l'inframón.

La festa és molt reconeguda i encara se celebra. La **festa del Samhain** va ser cristianitzada fa segles a les nostres contrades i convertida en la **Nit d'Ànimes**, tot i que en essència són la mateixa cosa. Des de fa més d'una dècada, a Puigcerdà es van recuperant cada any diferents elements festius i etnològics relacionats amb la Nit d'Ànimes.

Els **espantanens** són uns personatges típics del folklore europeu que es fan servir per espantar la mainada, tot dient-los que si no es porten bé, vindrà tal o qual espantanens (com l'home del sac o el Papus) i se'ls endurà.

Els organitzadors han volgut escenificar aquests personatges, de manera simpàtica, **alguns dels quals són originaris de Cerdanya**, com el **Rosegacebes** (del Vilar d'Urtx), la **Nit** (de Meranges) o en **Papassa** (de Grus i Bellver).

Els **Espantanens** van desfilat puntualment dissabte 30 d'octubre, a les 19 hores, pels carrers de Puigcerdà. Van sortir des del Museu Cerdà, van recórrer els carrers de Puigcerdà, fins a arribar a la plaça Santa Maria on van presentats i van ballar la tradicional rotllana dels Espantanens. Els personatges que han sortit aquest any són els següents:

En **Rosegacebes**: és una ànima errant del Vilar d'Urtx que es dedicava a robar les cebes d'un veí. Un dia, el veí, empipat que li robessin a l'hort, el va maleir per tota l'eternitat i va restar obligat a vagar per sempre com una ànima en pena.

La Nit: va tota de negre i habita els cims de Meranges. Va desgrenyada i arrugada i es diverteix turmentant les criatures. A la capa, porta unes incrustacions brillants en forma d'estrelles.

En **Papassa**: és un gegant horrible, basat en el Pappus, originari de Grus i de Bellver. Va encaputxat, amb un cucurutxo per barret i una capa negra. Només se li veuen els ulls.

En **Banya Verda**: és un dimoniàs que duu una enorme banya verda al centre del front. Va armat amb una forca, on punxa tots els nens dolents que troba al seu pas, carregant-los en una cistella i els porta a l'infern.

En **Camunyes**: és una bestiotia de boca gran i llargs ullals que engolia els nens. Es diu que viu als terrats i a les golfes, de les quals baixa per emportar-se els nens.

El **Jan del Gel**: és un espantanens típic de la vall de Ribes. Per evitar que els nens surtin fora de casa quan fa molt de fred, se'ls amenaça amb la presència del Jan del Gel. El seu cos és de gel i deixa gelat i exànime amb una sola mirada. Llavors es carrega el malaurat a l'esquena i se l'enduu al seu antre i se'l menja amb sopa.

La **Mort**: és l'espantanens i espantagrans definitiu. A Catalunya, tot i que no se la cita mai pel seu nom (no sigui que vingui de debò), s'espantava els nens amb el seu esment. Es feia creure als nens que vindria i se'ls enduria, emportant-se'ls dins d'un sac a l'esquena. Les seves mans estan tan fredes que els deixa glaçats i porta una dalla amb la inscripció "Nemini parco" (a ningú no perdono).

La **Moixina**: és una ogressa cavernícola catalana. És una vella estranya i grunyidora, amb molt mal geni, que pega els nens dolents i pentina les nenes que no es porten bé amb cardots. Dona unes estrebades que arrenca els cabells, deixant el cap pelat com una mona.

El **Caragot**: és un homenot alt i agegantat que baixa per la xemeneia amb un enorme sac a l'esquena, ple de nens entremaliats, amb els quals es fa unes sopes al foc de la llar. Similar a l'Home del Sac.

La **Ginebreda**: és una ogressa catalana. No és de carn i ossos, sinó de pal i molsa, com els arbres. Els seus braços són com branques. Té un geni terrible, s'enfada molt fàcilment i descarrega la seva fúria sobre els nens entremaliats, als quals pega despietadament amb les seves mans. Un cop seu produeix tal coïssor que dura més de set setmanes.

La **Tinyosa**: és una espantanens catalana, anomenada també la Ploranera. Als llocs afectats per la boira, per tal d'evitar que la mainada sortís del poble, amb gran perill de perdre's, se'ls amenaça amb la presència de la Tinyosa (o de la Ploranera), apel·latius familiars de la boira, la qual se'ls endurà al seu antre, on els xuclarà fins a empassarse'ls.

El **Pare Llop**: és un encantador de llops, no un home llop. És un home que ha adquirit els poders els llops, a qui aquests obeeixen com a un rei. Quan fa molt de fred, baixa als poblats a demanar menjar. Millor no negar-li res, perquè pot fer que els llops ataquin els ramats.

La comitiva va acabar la desfilada **davant de l'església de Sant Domènec** i va anar acompanyada en tot moment pels timbalers i els menjafoc de la **Colla de Dimonis de Puigcerdà**. Les màscares que porten els *Espantanens* són obra de l'antropòleg local, **Carlos Rodríguez Prol**.